

SEMBLANÇA DE MANUEL L. ABELLÁN¹

OLGA GIRALT I ESTEVE
LOURDES PRADES ARTIGAS
Universitat de Barcelona

El 10 de maig de 2016, la Universitat de Barcelona va signar un conveni amb Constance Kuijpers, vídua del professor de la Universitat d'Àmsterdam Manuel L. Abellán, per traslladar la seva biblioteca i el seu arxiu personal al CRAI Biblioteca del Pavelló de la República. A partir de la documentació d'aquest fons hem elaborat «una semblança» de la carrera professional i acadèmica de Manuel L. Abellán i un recull de la seva producció bibliogràfica. Hem incorporat alguna publicació que no es conserva en el seu fons personal i que hem detectat a través dels diversos cercadors de biblioteques.

Manuel López Abellán (Barcelona, 1939 – Sureda, 2011), professor universitari especialitzat en l'estudi de la censura durant el franquisme, va néixer a la Barceloneta. El 1957 va acabar el batxillerat superior a l'Institut Ausiàs March de Barcelona i va ingressar al Seminari Conciliar fins al 1960. Posteriorment va marxar a treballar i seguir els estudis a França.

El 1965 es va diplomiar en Ciències Econòmiques i Socials a l'École Pratique des Hautes Études (París) amb el treball *Approches morphologiques du catholicisme espagnol*, dirigit per Henri Desroche. Els anys 1965 i 1966 va ser auxiliar de recerca al Centre des Recherches Coopératives de l'École Pratique des Hautes Etudes de París i els anys 1966 i 1967, col·laborador científic del Centro de Planificación y Desarrollo de la Universitat de Carabobo de Valencia, a Veneçuela.

1. El Fons personal ocupa 3,20 metres lineals i agrupa la documentació generada durant la carrera professional i acadèmica del professor. Cronològicament comprèn el període 1938-2006.

El 1967 va inscriure la seva tesi doctoral a l'École Pratique des Hautes Études sobre *Les collectivités libertaires en Catalogne (1936-1939)*, però finalment en va abandonar l'elaboració i es va traslladar a Holanda on, entre els anys 1968 i 1970, va fer classes de francès i castellà a l'Escola Especial Superior d'Agricultura i al MEAO, a Leeuwarden, i va exercir d'ajudant científic de literatura i cultura espanyola a la Universitat de Groningen.

Dos anys més tard, va anar a la Facultat de Lletres de la Universitat d'Amsterdam des d'on, a partir de 1975, compaginà la seva activitat acadèmica amb l'estudi de la censura durant el franquisme. De 1980 a 1993 també va fer classes de llengua i literatura catalanes.

El 1976 va poder accedir a l'arxiu del Ministerio de Información y Turismo, on va consultar més de 70.000 expedients relacionats amb la censura i va poder fotocopiar-ne una bona quantitat, d'aquí la seva frase: «He bajado a los sótanos de la censura y lo he fotocopiado todo». El 1977, els expedients van ser traslladats a l'Arxiu de l'Administració General d'Alcalá de Henares. Quan Manuel L. Abellán els va voler tornar a consultar, es va trobar que alguns havien estat destruïts.

Fruit d'aquest treball d'investigació, el 1980 va publicar *Censura y creación literaria en España (1939-1976)*, obra pionera i de gran valor sobre la lamentable història de la censura espanyola durant el franquisme. El 1981 es va doctorar en Estudis Ibèrics a la Universitat de París VIII amb la tesi *La censure franquiste comme conditionnement de la production littéraire espagnole (1939-1976)*, dirigida per Jacques Leenhardt.

A Amsterdam va organitzar diversos simposis internacionals sobre literatura espanyola (*Censura y literaturas peninsulares*, celebrat el maig de 1985; *Medio siglo de cultura: exilio, franquismo y democracia (1939-1989)* el 1989, o *Cultura peninsular en la década de los cuarenta*, el 1993) i va fundar *Cuadernos Interdisciplinarios de Estudios Literarios*, una revista interdisciplinària que s'ajustava al perfil intel·lectual de Manuel L. Abellán, interessat des de sempre per les relacions entre literatura, història, sociologia i política. També va dirigir, juntament amb Felip M. Lorda, el Grup de Sociologia de la Literatura i el projecte de recerca *L'art literari català i espanyol sota la censura en el període de 1950-1970*, que tenia com a objectiu esbrinar, mitjançant

uns qüestionaris adreçats a diversos escriptors catalans i espanyols, com els havia afectat la censura durant el règim franquista.

El primer semestre de 1988 va anar a la universitat de Nebraska-Lincoln com a professor visitant i el 1992 a la de Califòrnia, a Berkeley. Mentre va ser als Estats Units va pronunciar conferències a Nova Orleans (Universitat Tulane), a Chapel Hill (Universitat de Carolina del Nord) i a Massachusetts (Harvard University). També va ser professor visitant de la Universitat Autònoma de Barcelona (1989) i de la Universitat de Deusto (1992).

El 1994, va organitzar i implantar el Certificat Internacional de Català a la Universitat d'Amsterdam, amb la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

Al llarg de la seva vida acadèmica va obtenir diverses beques per a projectes d'investigació, va assessorar com a expert nombroses tesis doctorals, va assumir càrrecs de gestió i responsabilitat a la Universitat d'Amsterdam, va participar en nombrosos simposis i congressos i va col·laborar en diversos programes de ràdio i televisió.

El 2001, en jubilar-se, va deixar la universitat i es va traslladar a viure a Sureda, al sud de França. A Amsterdam es va desmantellar el Grup de Sociologia de la Literatura.

L'any 2006, va col·laborar, amb José Andrés de Blas, en la revista digital *Represura. Revista de Historia Contemporánea Española en torno a la Represión y la Censura Aplicadas al Libro*, en què es van aplegar alguns dels seus articles ja publicats.

La quantitat de publicacions de Manuel L. Abellán i la multitud de treballs que va dirigir evidencien que per a qualsevol investigador de la censura franquista la seva obra és un referent ineludible i indiscutible. Com a professor, sempre va voler transmetre a les noves generacions d'estudiants el valor de la democràcia i la llibertat d'expressió sense cap tipus de censura. Valor que, lamentablement, segueix sent encara ben poc respectat.